

ZICHTBAAR, HOORBAAR, WELKOM

De kracht van inclusie &
schoolaanwezigheid

Amstel & Meerdag 2025

Beno Schraepen

Kenniscentrum Mens en Maatschappij
AP Hogeschool Antwerpen

Waarom inclusie en wat is het?

Waarom inclusief onderwijs en wat is het?

“Wanneer we niet
bewust werk maken
van inclusie,
houden we onbewust
segregatie, uitsluiting
en discriminatie in
stand.”

Waar ontmoeten we
leeftijdsgenoten met een
handicap, beperking en/of die
in kansarmoede opgroeien?

Hoeveel kinderen die speciaal
onderwijs gevolgd hebben
behoren er tot de
vriendenkring van je
kinderen?

**“Elke geboorte voegt
iets nieuws toe aan de
wereld.”**

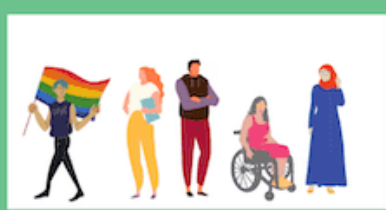
Hannah Arendt

Diversiteit is intersectionaliteit, maar ...

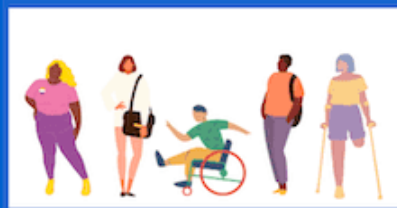

De aanwezigheid
van het verschil

DIVERSITEIT

Toegankelijk,
mogelijkheden en
ondersteuning

Gelijkwaardigheid

Het gevoel
erbij te horen,
van betekenis te zijn

INCLUSIE

**Inclusie stelt de vraag hoe recht te
doen aan de diversiteit.**

Ja maar ... Bingo

Ik ben hiervoor
niet opgeleid

Dan gaat het
niveau van de
groep naar
beneden

We hebben het al
lastig genoeg

Dat mag je van
ons niet vragen

Daar zijn toch de
speciale scholen
voor

De andere ouders
vinden dat niet OK

Ik heb nog 24
andere kinderen

We hebben al
genoeg
'speciallekes'

Allez, wat kan die
hier komen doen?

Dan worden we
een zorgschool

Dat kan niet
omwille van de
veiligheid

Dan gaat de
kwaliteit van ons
onderwijs dalen

Daar hebben we
niet genoeg
mensen voor

Het enige
probleem is ...

Dat lukt niet voor
die kinderen

Die gaat later
nooit werken of
verder studeren

Alleen als et een
extra begeleider is

Die gaat hier toch
niets leren

ex·cluus
[ɛks'klys]
(het; o; meervoud: excluses)

*“Een argument of voorwendsel om
iemand te excluderen, uit te
sluiten, niet te laten deelnemen,
inclusie te weigeren, vaak
ingepakt als een
verontschuldiging.”*

Geschiedenis van uitsluiting en segregatie

Steeds dezelfde groepen/mensen
altijd in de marge

Uitsluitingsmechanismen

Zorg uit welvaart – welvaart uit zorg

Samenleving = niet inclusief

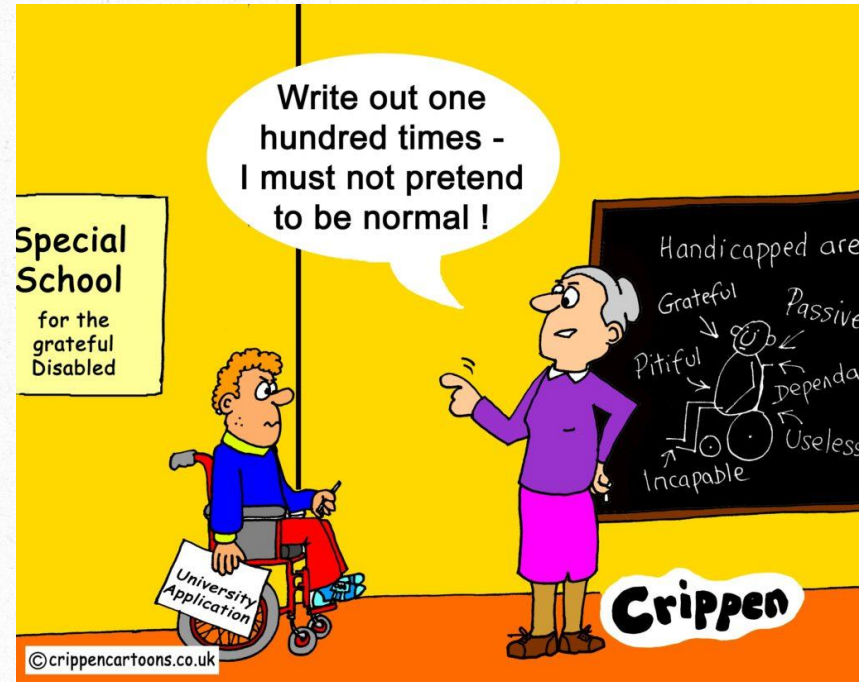
*Segregatie en uitsluiting vanuit zorg
hebben we genormaliseerd.*

Dominantie van het normaal

T.o.v. het gemiddelde als norm
wordt diversiteit steeds
geproblematiseerd

*Verschillen van de norm
i.p.v.
verschillen als norm*

Psycho-medische beeldvorming domineert

Medicalisering & labeling

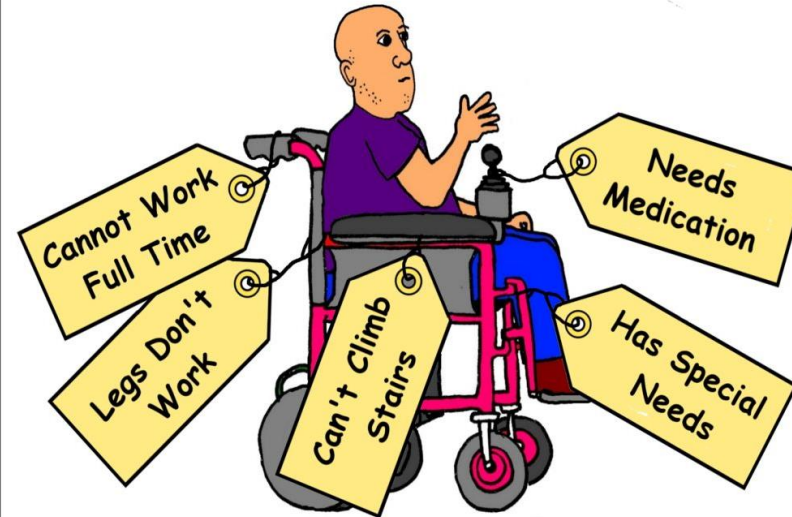
Label als filter

Defecit- & stoornisdenken

i.p.v.

ontwikkelingsdenken.

Medical Model Understanding of Disability

What's the problem? = the disabled person

Meer integratie is geen inclusie

Integratie heeft niet algemeen geleid tot

meer toegankelijkheid,
meer participatie van kansengroepen
minder armoede
positieve beeldvorming

...

*Integratie houdt
uitsluitingsmechanismen in stand*

Onderwijs als motor van segregatie

(apart) Speciaal onderwijs?

50% kinderen combinatie taal, migratie,
armoede

Amper doorstroming hoger onderwijs

Minder diploma's
(29% blind of doof vs 41% zonder beperking)

Minder aansluiting (reguliere)
arbeidsmarkt

Regulier onderwijs: Mattheuseffect

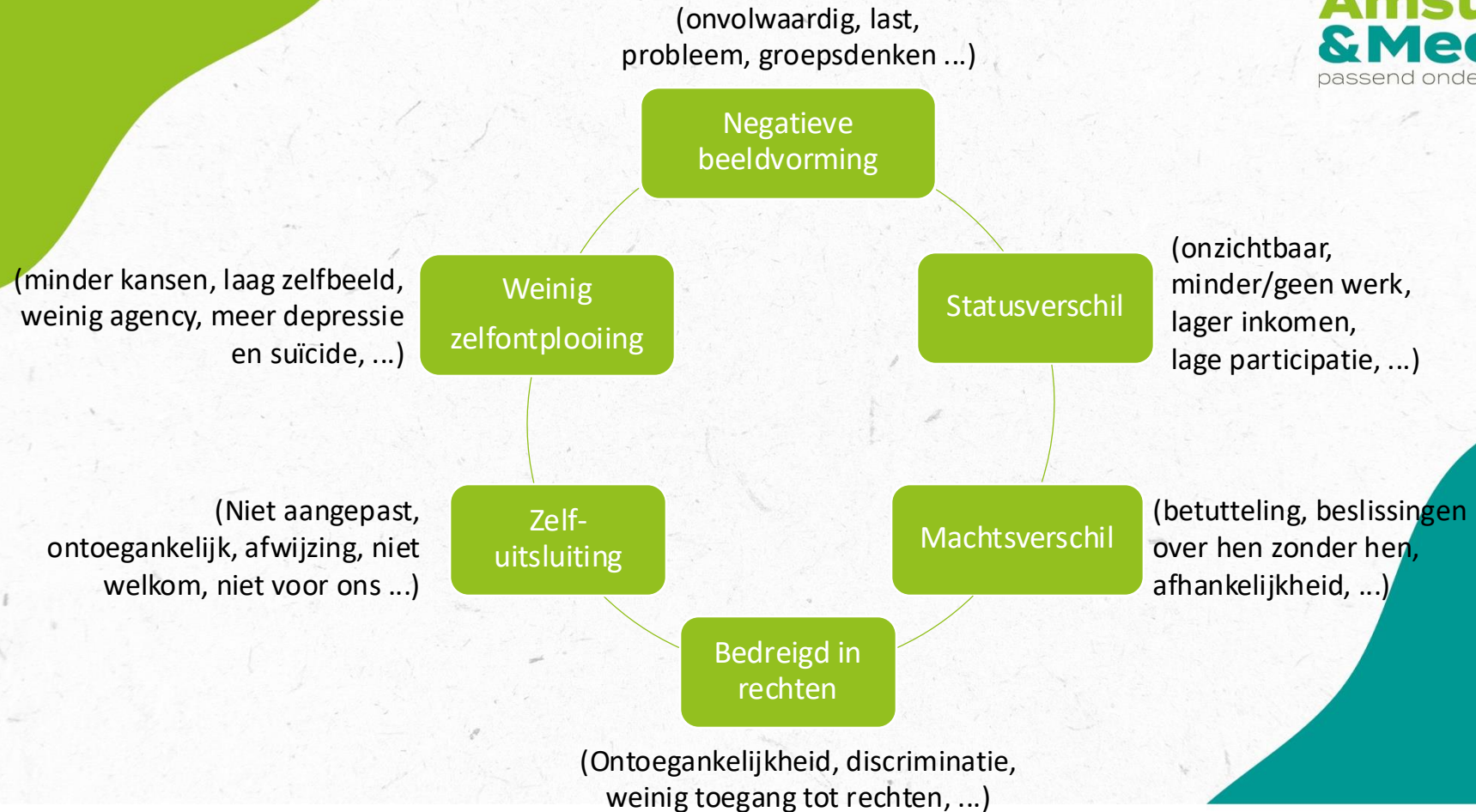
Rapport VN

Nederland krijgt een onvoldoende voor de positie van mensen met een beperking

**1 op de 5 gehandicapten ervaart
discriminatie**

"Nederland discrimineert en mensen met een beperking ervaren dat meer en meer! Dat wordt pijnlijk zichtbaar in het vandaag verschenen SCP-rapport aan over hoe mensen discriminatie ervaren", zegt Rick Brink, Minister van Gehandicaptenzaken.

Inclusie = levensbepalend

*Segregatie
op jonge leeftijd
leidt tot
segregatie
in het volwassen leven.*

Inclusie = levensbepalend

*“Ik ken geen leeftijdsgenoten
zonder beperking ...”*

*“Ik wil weg uit dit
handicapwereldje.”*

Johan, 18 jaar

(omwille van degeneratieve spierziekte
van jongsaf in apart onderwijs)

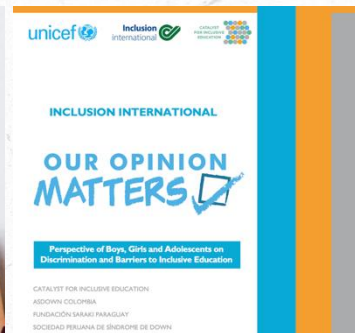

Waarom inclusie en wat is het?

Waarom inclusief onderwijs en wat is het?

Het streven
naar inclusief
onderwijs is
internationaal
de norm.

**Amstel
&Meer**
passend onderwijs

**Het streven
naar inclusief
onderwijs is
internationaal
de norm.**

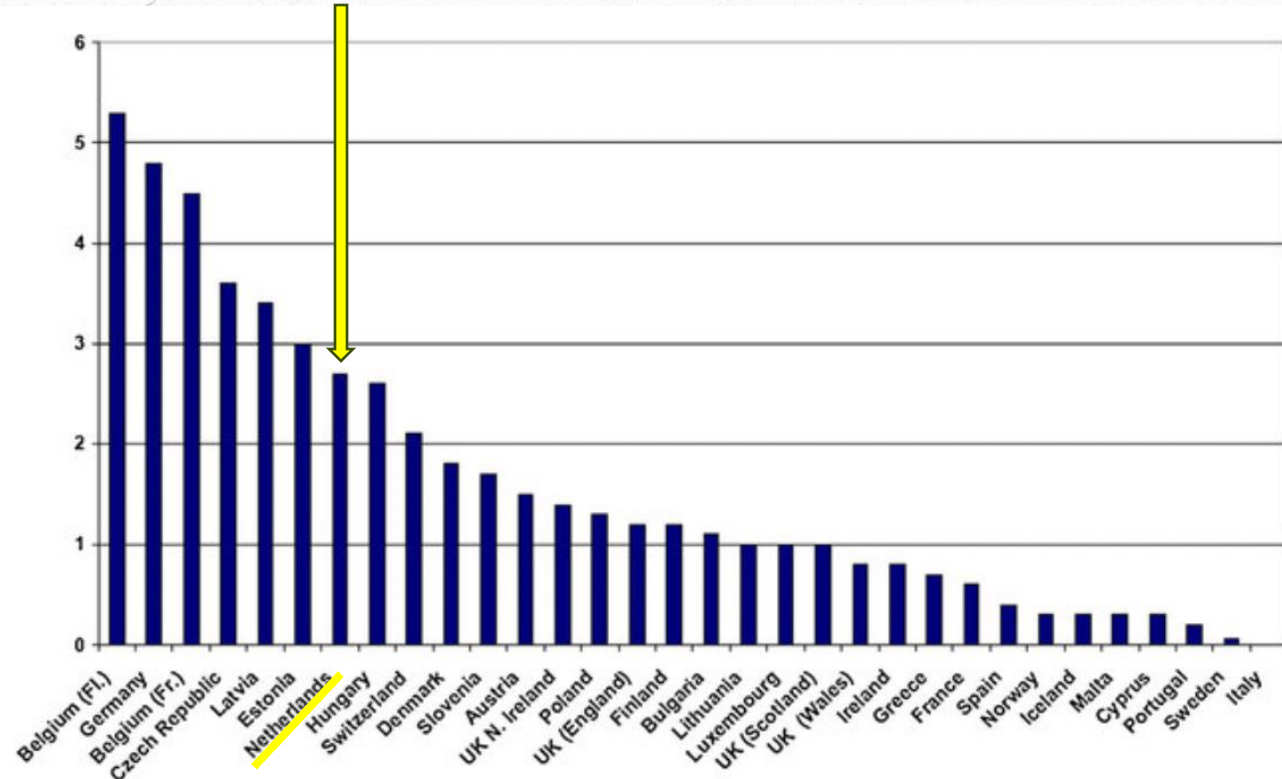
INCLUSIVE SCHOOLS

**"...are the most effective means
of combating discriminatory
attitudes, creating welcoming
communities, building an
inclusive society and achieving
education for all..."**

—UNESCO, *The Salamanca Statement* (1994)

Leerlingen in apart onderwijs

(bron EASNIE)

DROOMBEELD INCLUSIEF ONDERWIJS - AMBITIE 2035

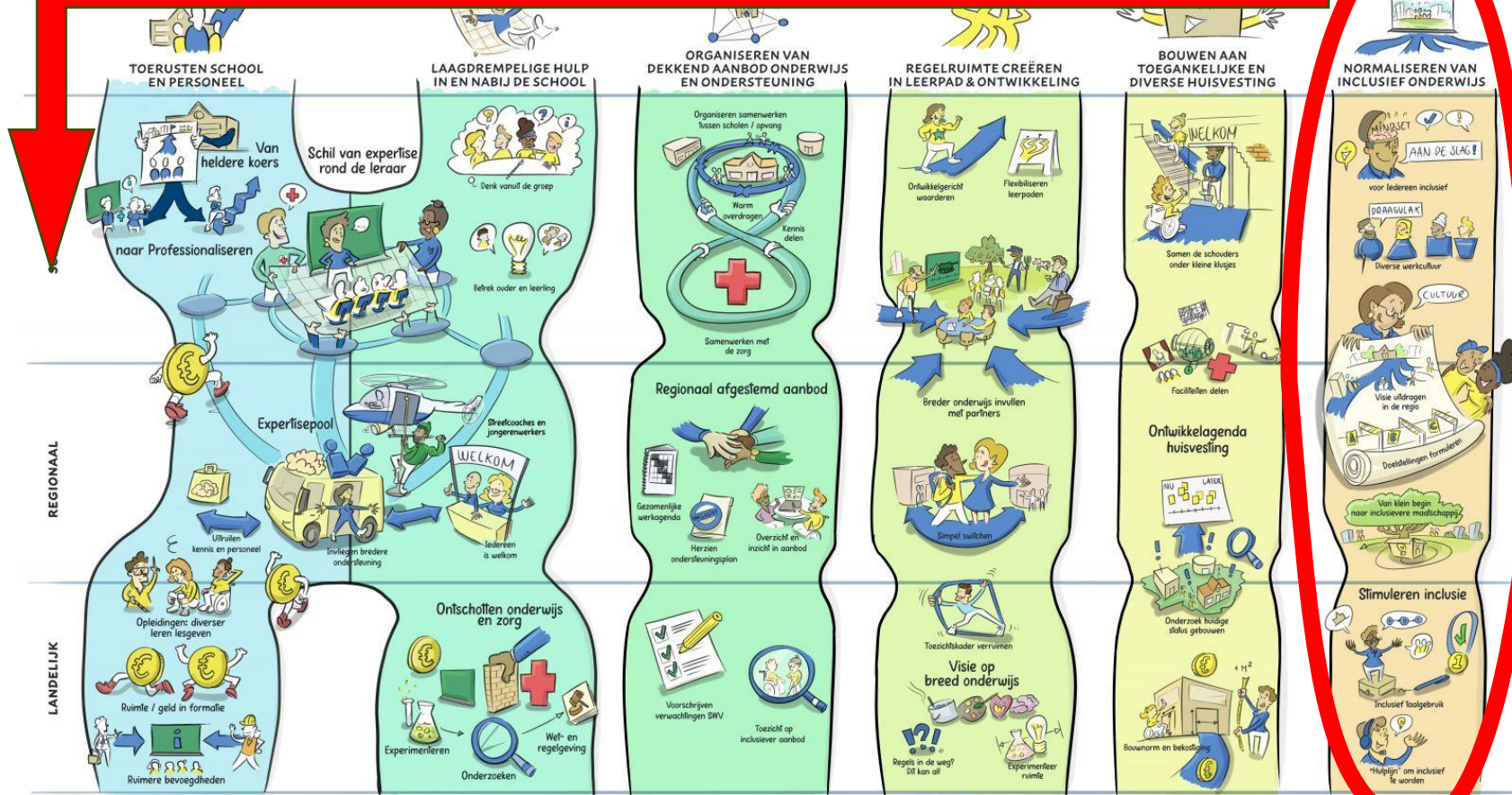

Dit droombeeld is tot stand gekomen in het eerste half jaar van 2022 door middel van gesprekken met afvaardiging het onderwijsveld, de opvang, de zorg en gemeenten. De gesprekken waren georganiseerd door het ministerie van OCW. De vraag: "Hoe ziet inclusiever onderwijs er in 2035 uit?" stond tijdens deze gesprekken centraal. Het droombeeld is een verdere uitwerking van de definitie van inclusiever onderwijs. In het droombeeld is diversiteit

is diversiteit normaal in de scholen, kan op eigen niveau geleerd worden en staan leraren zij en zij met andere professionals om inclusiever onderwijs mogelijk te maken. Het is niet in beton gegoten, maar wel richtinggevend. Naast het droombeeld is er ook de "Werkagenda inclusief onderwijs" ontwikkeld. Hierin staan concrete stappen die het onderwijs dichterbij het droombeeld brengen.

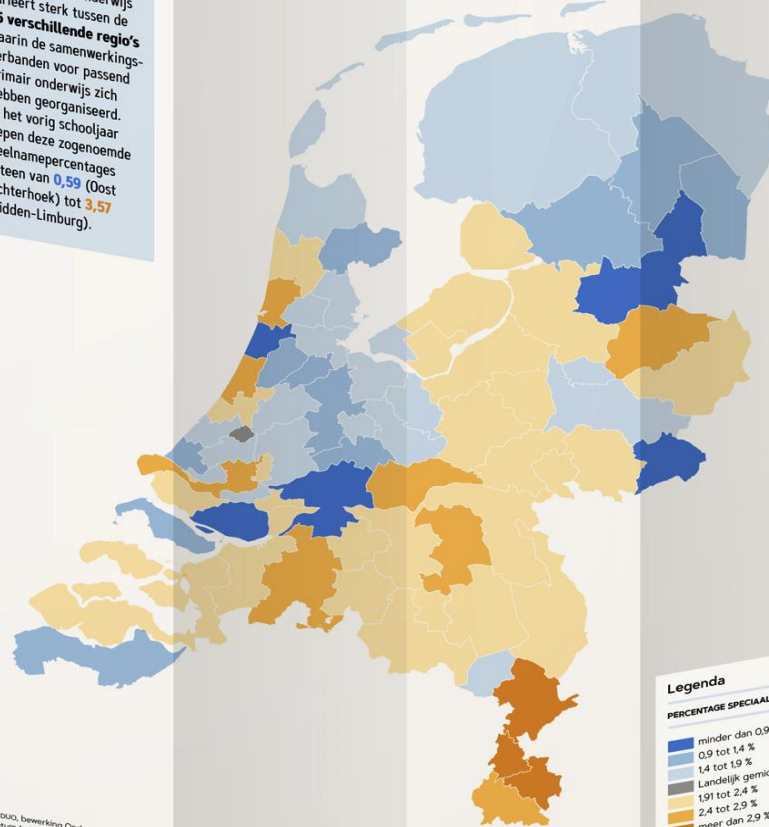
ROUTEKAART NAAR INCLUSIEF

Dit actieplan is tot stand gekomen in het eerste half jaar van 2022 doormiddel van gesprekken met een afvaardiging vanuit het onderwijs, de opvang, de activiteiten ondergebracht in 6 doelen: 1. toerusten school en personeel, 2. laagdrempelige hulp in en nabij de school, 3. organiseren van dekkend aanbod onderwijs en ondersteuning, 4. regelruimte creëren in leerpad & ontwikkeling, 5. bouwen aan toegankelijke en diverse huisvesting en 6. normaliseren van inclusief onderwijs. Na de zomer wordt duidelijk welke partijen waaronder hun schouders gaan zetten om van plan naar uitvoering te komen.

Dit actieplan is tot stand gekomen in het eerste half jaar van 2022 doormiddel van gesprekken met een afvaardiging vanuit het onderwijs, de opvang, de activiteiten ondergebracht in 6 doelen: 1. toerusten school en personeel, 2. laagdrempelige hulp in en nabij de school, 3. organiseren van dekkend aanbod onderwijs en ondersteuning, 4. regelruimte creëren in leerpad & ontwikkeling, 5. bouwen aan toegankelijke en diverse huisvesting en 6. normaliseren van inclusief onderwijs. Na de zomer wordt duidelijk welke partijen waaronder hun schouders gaan zetten om van plan naar uitvoering te komen.

Het percentage leerlingen in het speciaal onderwijs varieert sterk tussen de **75 verschillende regio's** waarin de samenwerkingsverbanden voor passend primair onderwijs zich hebben georganiseerd. In het vorig schooljaar liepen deze zogenaemde deelnamepercentages uiteen van **0,59** (Oost Achterhoek) tot **3,57** (Midden-Limburg).

Legenda

PERCENTAGE SPECIAAL ONDERWIJS

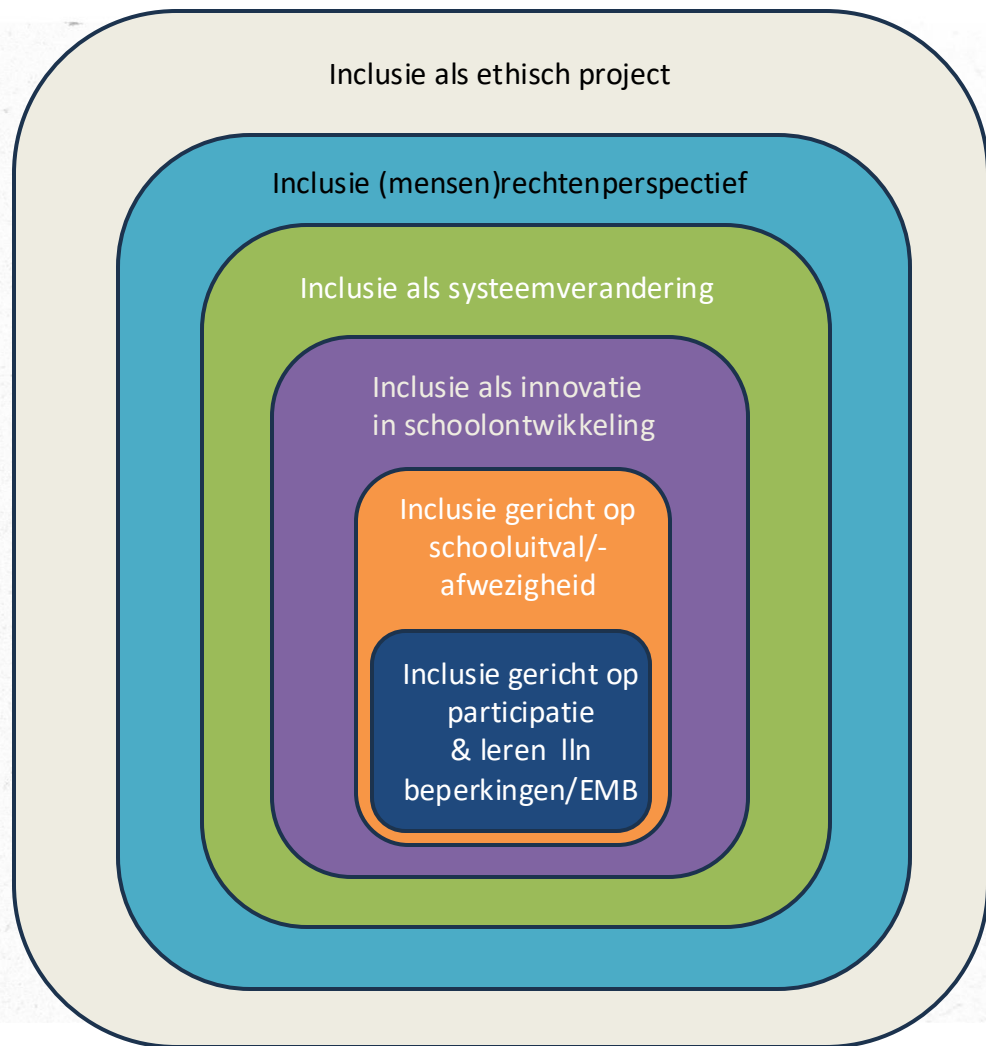
- minder dan 0,9 %
- 0,9 tot 1,4 %
- 1,4 tot 1,9 %
- Landelijk gemiddelde: 1,9%
- 1,9 tot 2,4 %
- 2,4 tot 2,9 %
- meer dan 2,9 %

© ITT 2023

Bron: OZO, bewerking Onderwijsblad.
Teldatum 1 oktober 2021.
Zie ook:
samenwerkingsverbandenopdekaart.nl

**Amstel
&Meer**
passend onderwijs

**Inclusie(f
onderwijs)
is veel**

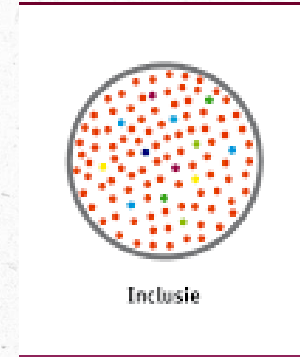
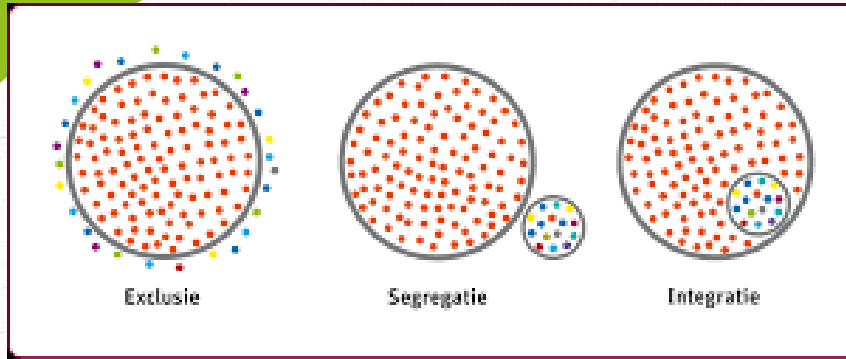

Inclusief onderwijs = gelaagd

Inclusief onderwijssysteem

Inclusieve schoolcultuur & -organisatie

Inclusieve klaspraktijk

Gesegregeerd onderwijssysteem

Regulier
Onderwijs

These

Gewone
school

Speciaal
Onderwijs

Antithese

Aparte
school

Inclusief systeem

Inclusief
onderwijs

Synthese

School
(voor elk kind)

Onderwijs onder druk?

Meer kinderen met ondersteuningsbehoeften

Meer problemen met gedrag, meer
schorsingen

Stijging speciaal onderwijs

Meer uitval leerlingen en leerkrachten

Meer thuiszitters (70000!)

Toenemende kansenongelijkheid (PISA)

+16 jarigen 1 op 6 moeite met lezen,
schrijven en/of rekenen

...

Kwaliteitsvol onderwijs?

Het concept 'school'?

NAAR SCHOLEN VOOR IEDEREEN

Advies van de
onafhankelijke Commissie
Inclusief Onderwijs

Juni 2024

De acht krachtlijnen

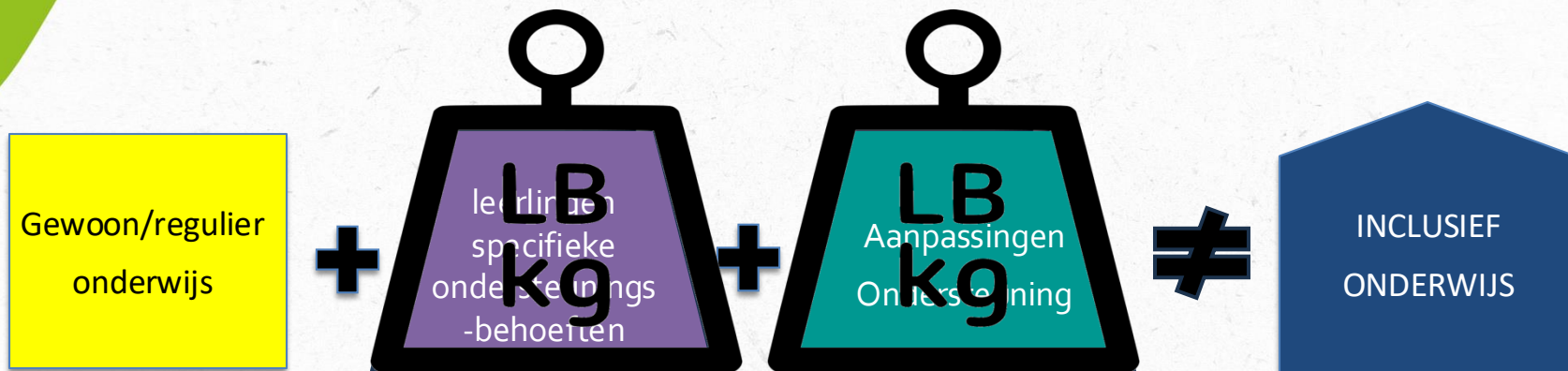
1. Een **inclusieve schoolcultuur en schoolorganisatie realiseren** in elke school
2. **Evolueren** van scholen voor gewoon en buitengewoon onderwijs naar **scholen voor iedereen**
3. **Voldoende, gepaste en nabije ondersteuning** voorzien in elke school
4. **Professionaliseren** van alle betrokken professionals in functie van inclusief onderwijs
5. Structureel **partnerschap** uitbouwen tussen onderwijs en welzijn
6. Bepalen van ondersteuningsnoden door middel van een **onafhankelijk en beleidsdomein-overschrijdend *assessment***
7. **Doeltreffende financiering** voorzien voor alle scholen
8. Realiseren van een **inclusieve en toegankelijke infrastructuur** in elke school

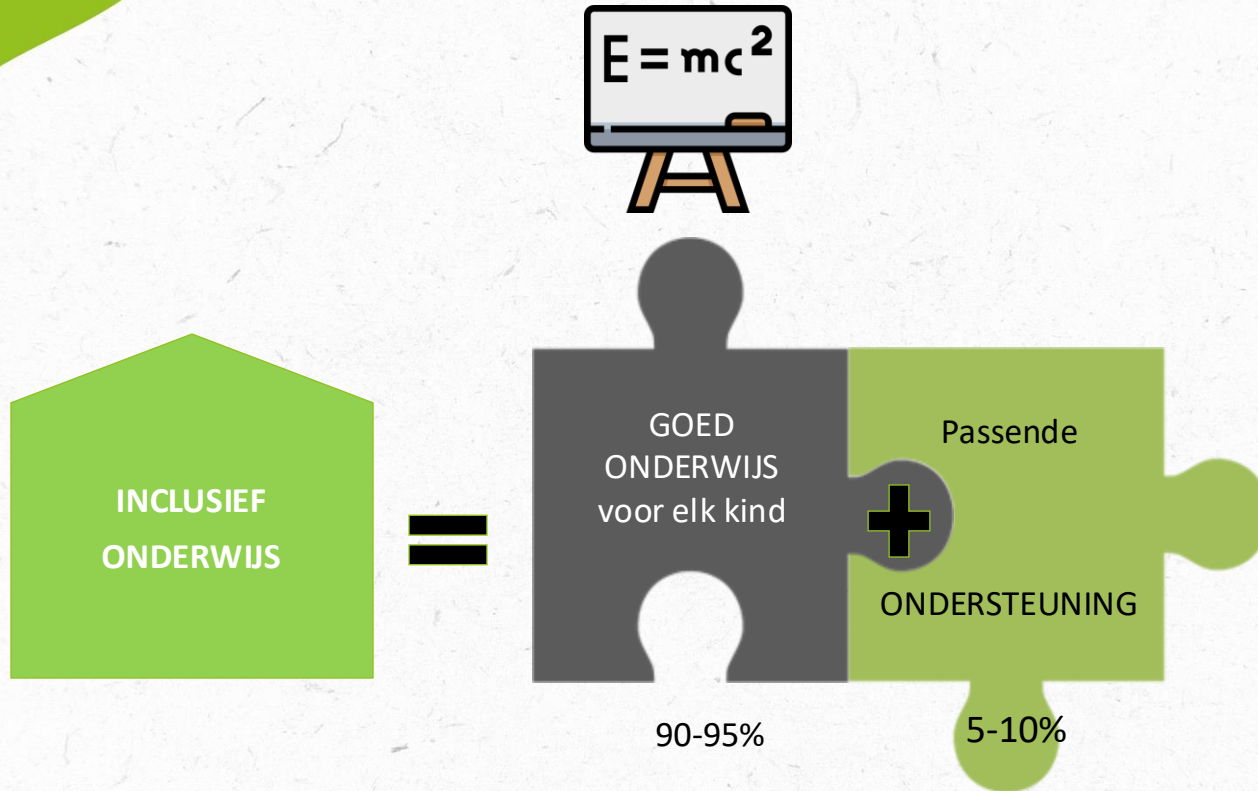
Inclusie als veranderings- proces

Inclusie als veranderings- proces

Goed onderwijs is de beste ondersteuning ...

Ja graag want ... Bingo

		Een diagnose zegt weinig over het leerpotentieel	We vinden het de moeite je te leren kennen	Het stimuleert ontwikkeling van elk kind	Zo ontstaan er relaties en vriendschappen
		We hebben	Er is een recht op inclusie en redelijke aanpassingen	Inclusief onderwijs is kwaliteitsvol onderwijs	Kwaliteitsvol onderwijs is per definitie inclusief
We zijn professionals	We vinden altijd een oplossing	We komen er samen wel uit	mogelijk leven		
Iedereen wordt er beter van	Zo blijf je verbonden met de buurt en bureu	Zo leren we omgaan met diversiteit	Zo verhoogt de kans op werk of verdere studies	Je kan niet niet leren	Iedereen kan hier van leren

Strategieën die werken ...

Inclusieve schoolcultuur

Coöperatief leren, groepsleren

Directe instructie: gestructureerd en gericht op succes

Peer-tutoring

Samen voor de klas

Positieve kijk op probleemgedrag

Klimaat in de klas

Sociale vaardigheden centraal

Cognitieve instructie (methodieken)

Zelfsturend leren

Geheugen strategieën

Feedbackcultuur

Communicatieve vaardigheden

...

Werkt inclusie?

Impact op leerlingen met
ondersteuningsnoden

Longitudinale studies: ze overtreffen de
leerprestaties van leerlingen in aparte settings (*)

hoe meer tijd ze doorbrengen met andere In hoe beter
ze presteren op begrijpend lezen en rekenvaardigheden,
ze studeren vijf keer meer in tijd af,

de kans op verdere studies is twee keer hoger, 11% heeft
meer kans op werk en 10% meer In bouwen een
zelfstandig leven uit.

Leerlingen met een verstandelijke beperking
ontwikkelen betere reken-, taal- en leesvaardigheden en
geheugen;

Alle leerlingen met Down syndroom presteren
beter in een inclusieve onderwijssetting (**)

Leerproblemen: tot meer dan 10% meer
voortgang in IO (***)

(*) A summary of the evidence on inclusive education (2016) gebaseerd op 280 studies in 25 landen

(**) de Graaf, 2013, Buckley, 2002. (***) Maldron, Cole, Majd, 2001

Werkt inclusie?

Impact op mede-
leerlingen

Geen negatieve impact op resultaten, integendeel, ze profiteren mee van aanpassingen, zien nieuwe leerkansen. (*)

Landen met hoogste graad van sociale inclusie in scholen scoren het best in de wiskundetest van het Pisa-onderzoek. (**)

Een positief effect op hun leerprestaties, ongeacht de beperking van de leerling die mee in de klas zit, cruciale factor zijn de attitudes van de leerkracht. (***)

Stimuleert sociale en emotionele ontwikkeling (***):

- minder angst voor menselijke verschillen;
- groei in sociale cognitie (meer tolerantie, effectievere communicatie);
- verbeteringen in het zelfbeeld (meer eigenwaarde, waargenomen status, en gevoel erbij te horen);
- minder vooroordelen, meer aandacht voor de behoeften van anderen; en warme en zorgzame vriendschappen

(*) Maldron, Cole, Majd, 2001 (**) PISA 2012 survey

(***) A summary of the evidence on inclusive education (2016) gebaseerd op 280 studies in 25 landen

Inclusie(f onderwijs) werkt wanneer WE het doen werken ...”

Inclusion Checklist

Breathing

Adapted from inclusion needs surveys
by Dr. Don B. Leftout

©1801 by Included Company
a division of Happy Campers

This page may be reproduced for administrative use

BEDANKT!

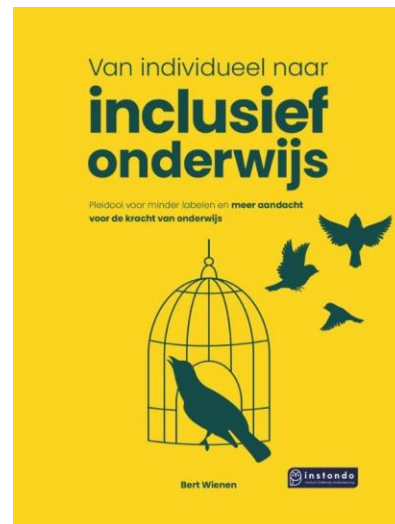

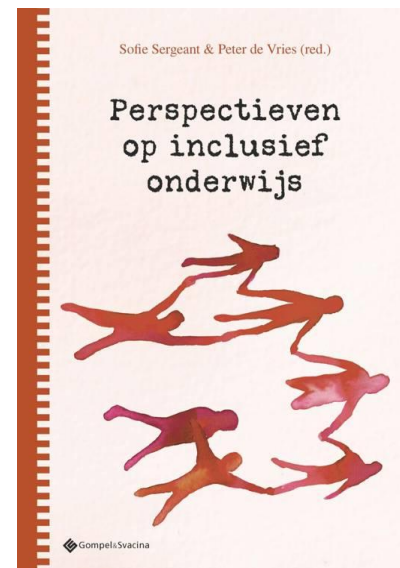
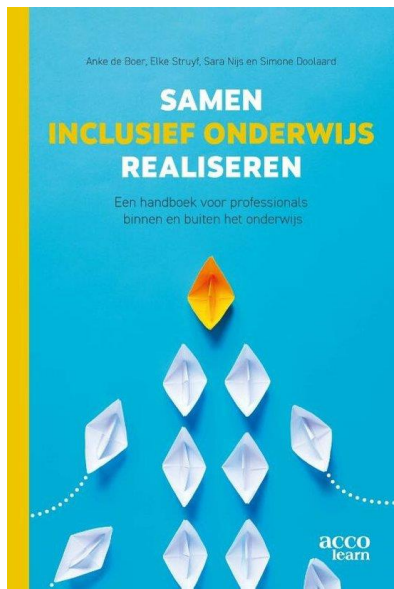
Samenwerkingsverband
Amstelland en de
Meerlanden

Samen
werkings
verband
passend
onderwijs
Haarlemmermeer

AMSTEL
RONDE passend onderwijs

podcasts

<https://makkelijkermeedoen.nl/podcast/>

<https://welcometotheaa.libsyn.com/wttaa-203-beno-schraepen-william-boeva-over-inclusie>

